

דף יג

'אם תרם הראשון כשיעור אין תרומת השני תרומה, ואם לא תרם כשיעור – תרומת השני תרומה'. רש"י מפרש 'כשיעור' – אחד מחמשים, אבל תרם אחד מששים, תרומת השני תרומה. ודעת רבנו גרשום שאפילו אחד מששים בכלל 'כשיעור' שאמרו חכמים הוא. ובירושלמי (תרומות ג, ב) יש מפרשים 'כשיעור' – כשיעור שתרם חברו, שכיון שכיוונו לאותו שיעור, הרי הראשון עשה שליחותו ותרומתו תרומה (וע"ע פירושים נוספים בירושלמי, בר"ש וברש"ס).

'רבי יהודה אומר הולד עושה תמורה, דאמר קרא יהיה לרבות את הולד'. וא"ת לרבי יהודה לא לכתוב קרא לא 'הוא' ולא 'יהיה'. ויש לומר שאילולא 'יהיה' לרבות הייתי ממעט ולד מ'תמורתו' – ולד תמורתו, כשם שממעטים תמורת תמורתו (שפת אמת).

'הציבור והשותפין אין עושין תמורה שנאמר לא יחליפנו ולא ימיר'. משמע שלולא קרא היו השותפים ממירים, ואעפ"י שאין לכל אחד אלא חלק מהבהמה והלא אין ממירים אברים – צריך לומר כיון שממירים יחדיו הרי זה כאדם אחד הממיר [אך יש לומר שתלוי הדבר בספק הגמרא בקדושין ז שמא 'שני חציין בפרוטה' נחשב כמקדש לחצאין, ואף כאן הרי זו כהמרת שני חצאים ואין אני קורא בו 'בהמה בבהמה']. גם יש לומר שלכל שותף יש חלק בכל הבהמה, ואין זה כאברים (ע"ן רפ"ה דנדרים. גליונות קהלות יעקב. וכן כתב להוכיח מכאן בקה"י סוטה א. והביא כן מספר דבר אברהם יד). ולדברי התוס' (כו.) שאעפ"י שאין תמורה באברים אבל יש תמורה בחצי בהמה, מעיקרא לא קשה.

'יכול יהו קדשי בדק הבית עושין תמורה...'. יש מקשים הלא רק הבעלים עושים תמורה, והלא קדשי בדק הבית של הקדש הם ומי יעשה בהם תמורה. אכן יש לדון שמא הגובר נחשב כ'בעלים', וכבר נחלקו בירושלמי האם גזבר ההקדש דינו כבעלים לענין הלכות שונות, אם לאו. ויש מי שכתב שזה שצריך תמורה ע"י הבעלים, אינו אלא משום שאין אדם מתפיס בדבר שאינו שלו (כלשון הגמרא ט:), כלומר בגלל עיכוב בעל הקרבן, וא"כ כשהבעלים מרשים ואין עיכוב מצדם יכול כל אדם להמיר [וזהו 'כל הרוצה להמיר יבוא וימיר' – נתינת רשות גרידא, ולא מסירת כח בעלות להמיר], ועל כן הקדש בדק הבית שעיקר יעודו ומטרתו לפדיון על ידי כל אחד ואחד, הרי זה כאילו ההקדש מרשה לכל הרוצה להמיר לעשות כן (עפ"י יהגה האריה).

לפי זה צריך לפרש הדין שאין כהן ממיר בבכור מפני שתחילת הקדושה לא היתה ברשותו (ז:) – והלא אין זה גרוע מאיש זר שיכול להמיר אם ניתנת לו הרשות – שגורת הכתוב היא שאין הבכור בר תמורה לאחר שיצא מרשות בעליו, ולא משום חסרון בעלות, וכפי שצדד בזה בקהלות יעקב סוסי"ג.

פרק שני; דף יד

'קרבנות היחיד חייבין באחריותן'. משמע מרש"י שקרבן יולדת קבוע לה זמן – ביום מלאת ימי טהרה, אלא שאם עבר היום עדיין נשאר חיובה עליה ולא פקע.